

229

Ilustrirani Slovenec

Leto II.

Tedenska priloga „Slovenca“ z dne 4. julija 1926, številka 148.

Številka 27.

Slovenska ženska narodna noša.

Kakor pri drugih narodih, imamo tudi na Slovenskem skoro v vsaki pokrajini drugačno žensko narodno nošo, toda najpestrejšje in najveličastnejše so se oblačile naše Gorenjke, ki nam jih kaže naša slika.

Alma White,

prvi ženski škof na svetu (seveda anglikanske cerkve v Ameriki). Pred kratkim je nastopila zelo ostro proti »bubi« frizuram.

K zadnjemu zasedanju Društva narodov v Ženevi.

Tajnice urada Društva narodov na Wilsonovem nabrežju v Ženevi.

K zadnji stavki severno ameriških mlinskih delavcev.

Elizabeta Flynn, navdušena prvoboriteljica ameriških delavcev vzpodbuja stávkujoče k vztrajnosti.

Iz italijanskega fašizma.

Fašizem je Italijo očividno opijanil. Naša slika nam kaže komteso Piccolomini, baje najlepšo ženo Rima, v uniformi fašistične milice.

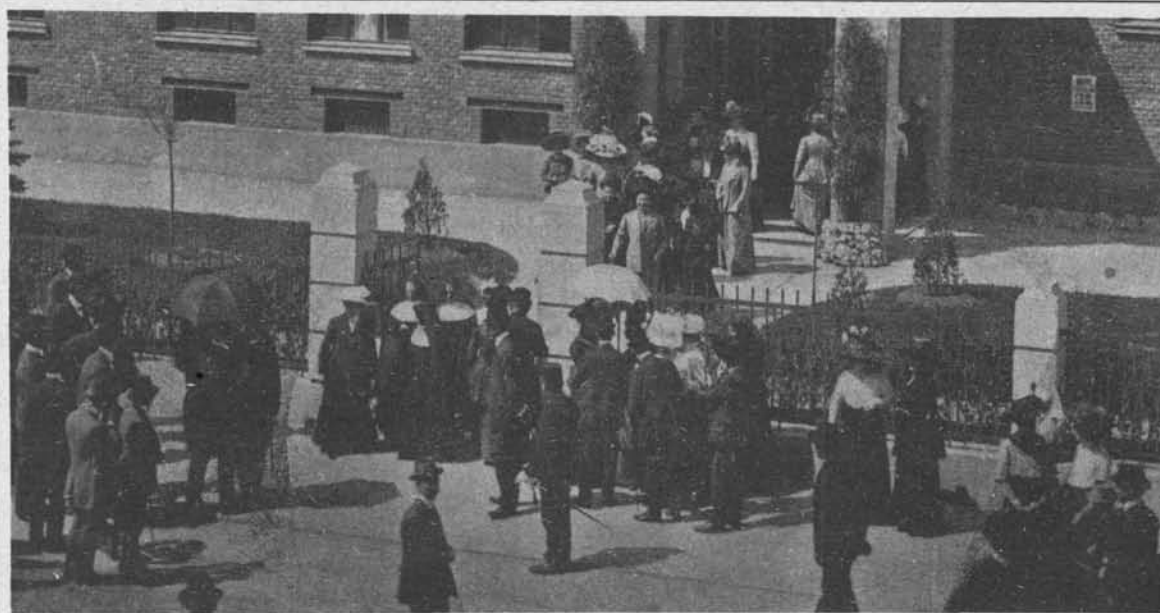
Ameriške »vladajoče« žene.

na sliki vidimo žene najodličnejših političnih osebnosti, in sicer od leve na desno: Mrs. James W. Wadsworth, Mrs. William E. Borah, Mrs. Calvin Coolidge (žena predsednika Združ. držav), Mrs. Harry New, Mrs. Charles Dawes in Mrs. Frank B. Kellog.

Španjolke

v svoji klasični narodni noši na poti v cerkev.

Slovenska žena in njene politične pravice.

Prvič in doslej zadnjič so imele slovenske žene volivno pravico l. 1912. v ljubljanski občinski svet. Naša slika nam kaže žene pred tedanjim ženskim voliščem na liceju. Znano je, da je tedaj liberalna drhal moškega in ženskega spola v svojem »demokratizmu« in »napredni« oliki pljuvala na naše žene, ki so se posluževale svoje volivne pravice.

Kanonik Alojzij Merhar

(pesnik Silvin Sardenko) osrednji voditelj Marijinih družb, ki združujejo v okoli 1000 kongregacijah do 100.000 slovenskih žen in deklet.

M. Eleonora,

prva prednica ljubljanskih uršulink, ki so prišle v Ljubljano l. 1703. in si pridobile ogromnih zaslug za izobrazbo slovenskega ženstva. Prvi ženski samostan na Slovenskem je bil pa ustanovljen že l. 1238. v Velesovem.

Zgodovinski grad »Jama« v Zgornji Šiški,

kamor se jeseni preseli l. 1913. ustanovljena »Dr. Krekova gospodinjska šola«. (Glej člančič v današnjem »Slovencu«.)

Slike k „Slovenskemu biografskemu leksikonu“.

Cerar Avgusta
(*1869), igralka.

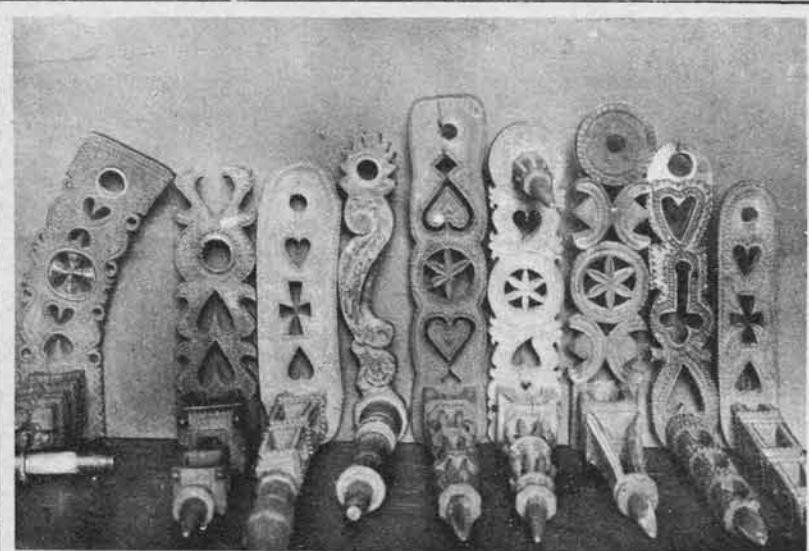
Fatur Lea
(*1865), pisateljica.

Jeraj Vida
(*1875), pesnica.

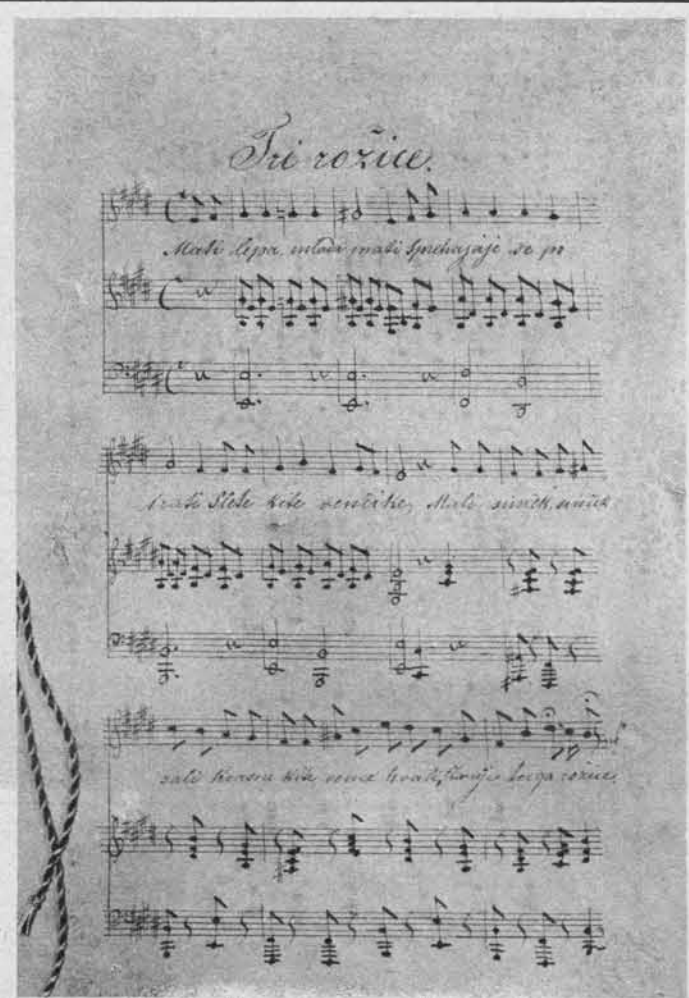
Končnica s slovenskih panjev, katere so slikale navadno ženske.

Gorenjske preslice z našimi narodnimi ornamenti.

Zlata avba slovenske Ziljanke.

Faksimile rokopisa »Treh rožic«

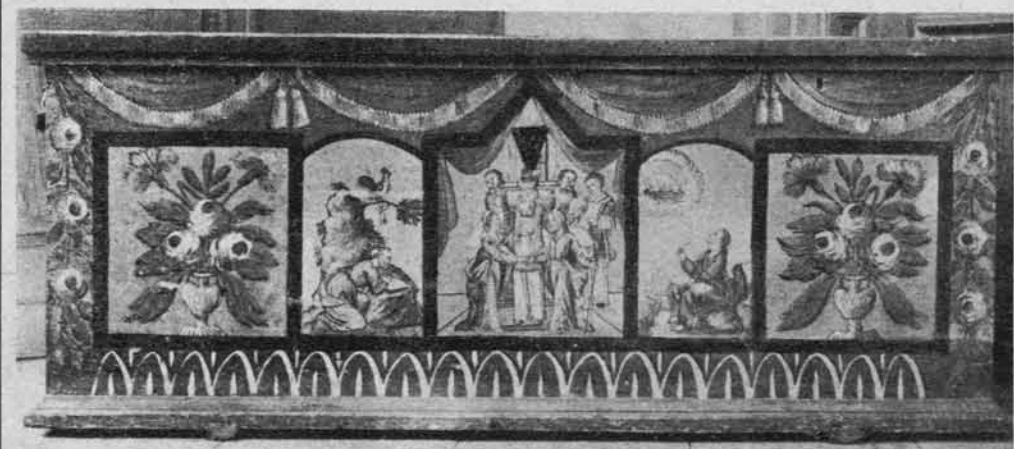
Josipine Turnograjske, do najnovejše dobe edine slovenske skladateljice. Doslej še ni bila objavljena nobena njena skladba.

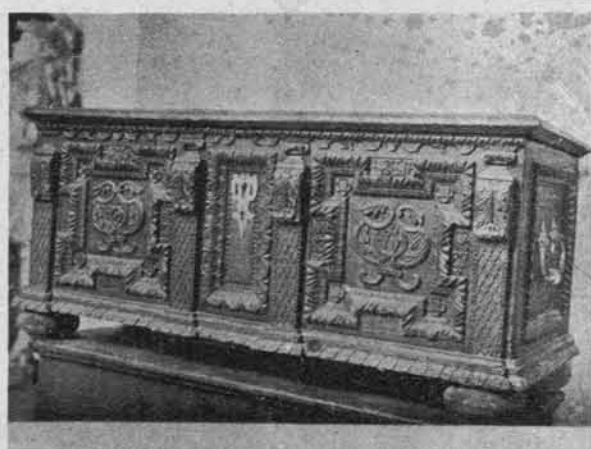
Kožuhovinasta avba Bohinjke.

Naša Gorenjka v svojem »veličanstvu«.

Skrinja gorenjske kmetiške neveste, glavni del njene bale.

Skrinja nekdanje naše meščanske neveste.

Telovadkinje orlovskega okrožnega dneva v Rušah dne 29. junija 1925. V orliških krožkih, ki so posejani danes že po vsej Sloveniji, je zbran cvet slovenskih deklet, ki so ponos in up slovenskega naroda.

Udeležence šesttedenskega šivalnega tečaja »Gospodinje« (odsaka »Kat. prosv. društva« na Viču), ki šteje 228 članic in vzorno deluje. Slovenska žena je bila od nekdaj pridna in požrtvovalna delavka v naših izobraževalnih društvih, ki so jo tudi dvignila na njeno današnjo kulturno višino.

Henrika Langus, slikarica, nečakinja Mat. Langusa. Slovenska žena se pridno udejstvuje v slovenski upodabljaški umetnosti že od sredine preteklega stoletja.

Imenja rokopisa.
- Zabeleži. Spiklet ur. -
Valja, slavnostna doba radujit 25-30 let potekala mi je počasno lepotno, da me je skoro utrudilo, če se je pa sedaj domislila, zdi se mi, da je bil moj tel bliž koma trije ter potoku zalovom marja: mnogo so nam kazali na površini modro zelenih voda, mnogo iskucavali v njih mirno narocaj ter paknil. proti pogabim Malam. - Med kamenjem in llici vrogle me je življenj. S takim duhom in bravico dris smarljenca, zdej tu stoji, čalaje svetel soje tragicele usode.

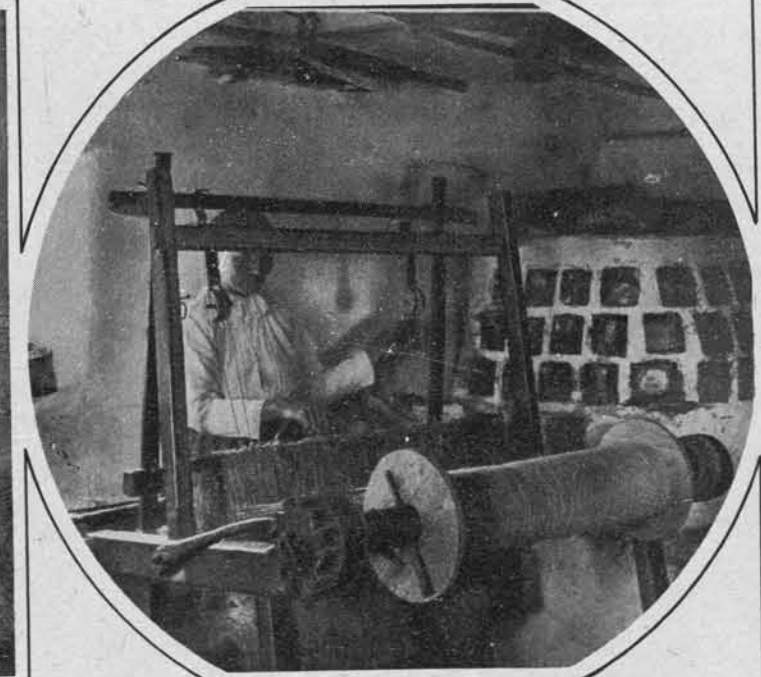
Faksimile iz zadnjih zapiskov Pavline Pajkove, najodličnejše slovenske pisateljice preteklega stoletja.

Lujiza Pesjakova, pesnica in pisateljica. Slovenska žena je častno zastopana v našem slovstvu že od l. 1848, dalje neprestano.

Kristus na križu, slika na steklo, kakršne so pri nas slikale navadno ženske in ki so prav zanimiv del naše ljudske umetnosti.

Belokranjska tkalka pri svoji domači statvi.

Josip Cimperman, mentor mnogih naših kulturnih delavk v drugi polovici preteklega stoletja.

(Fotografiral po naravi g. I. Skerlep iz Ljubljane.)

Lepi čeveljčki.

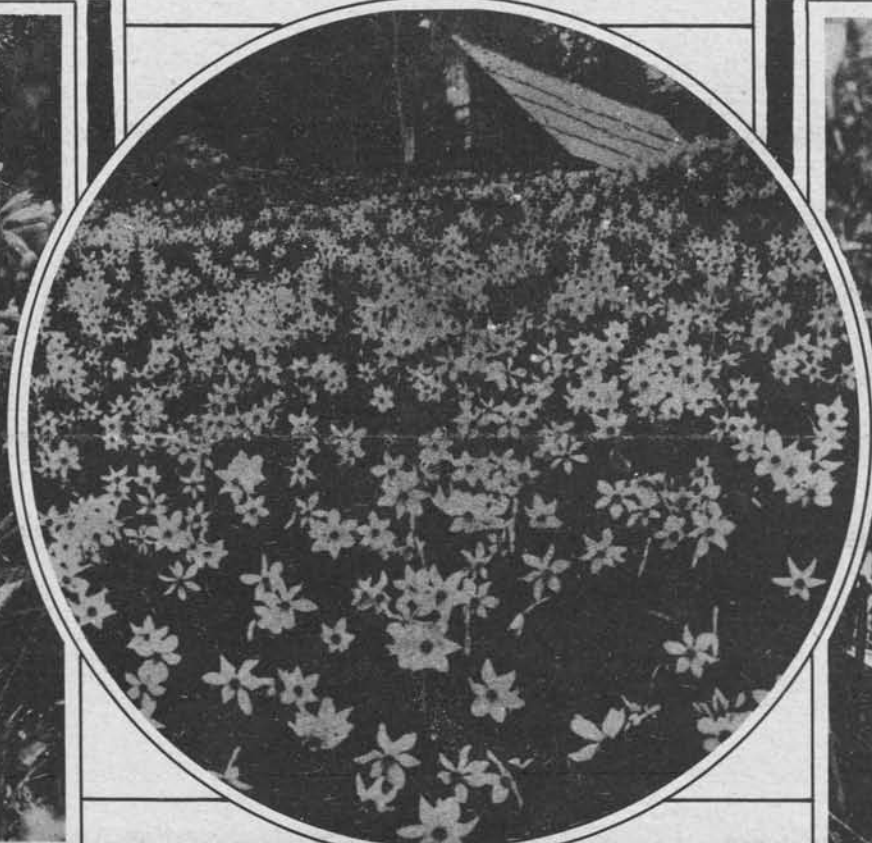
Beli pomladanski žafran.

Planika.

Primule.

Narcise na pobočju Golice.

Veliki zvončki ali kronce.

Črni teloh.

Gorska nimfa (Dryas octopetala).

Avrikel.

Minka Rožmanova,
voditeljica številnih gospodinjskih tečajev po Sloveniji.

— Udeleženke in učno osebje kmetijsko-gospodinjskega tečaja, ki se je vršil z najlepšim uspehom letošnjo pomlad v Vačah pri Litiji pod vodstvom ge. M. Odlaskove.

Gospodinjski tečaji, s katerimi se Slovenija kar preplavlja, so najboljši dokaz velike ukaželjnosti naše slovenske kmetiške žene.

Pevski zbor ljubljanske »Zveze služkinj«

s svojim pevovodjem prof. Anžičem v sredini. Služkinje so bile do najnovejše dobe socialno najbolj zanemarjen stan pri nas, toda pred par leti ustanovljena »Zveza služkinj« jim je priborila že marsikako pravico.

Poldka Doleneč,

znana delavka na dobroduelnem polju in predsednica »Slovenske kršč. ženske zveze«, osrednje organizacije slov. kršč. ženstva.

Z razstave gospodinjskega tečaja Orlic
v Zagorju ob Savi. Tečaj se je vršil pod vodstvom Milke Hartmanove letošnjo pomlad.

Učenke odličnega ženskega učnega zavoda
Lichtenturn v Ljubljani pri gospodinjskem pouku.

Naše dramske in operne umetnice.

Slovenska žena.

Zgodovina slovenske žene je lepa in častna. Že naša narodna pesem in pripovedka se pečata mnogo ž njo in njeno usodo (mlada Breda, lepa Vida, sirota Jerica, Alenčica, rojenice, sojenice, vile itd. itd.), a tudi sicer imamo o njej že iz davnih stoletij mnogo zanimivih poročil. Udeleževala se je bojev proti Turkom in kmetiških uporov, sodelovala pri raznih verskih gibanjih in mnogo trpela pri praznovernih preganjanjih čarovnic. Tedanje razmere so ji seveda onemogočevale kako znatnejše uveljavljanje v javnih dogodkih, za svoj težek socialni položaj je pa našla največ utehe v cerkvi, kar nam priča tudi znatna nabožna literatura XVIII. in začetek XIX. stoletja za ženske.

V javnost je stopila naša slovenska žena prvič l. 1848. Tedaj se je pojavila v Fani Hausmannovi prva slovenska pesnica, a na odru ljubljanskega Bleiweisovega »Slovenskega društva« so začele nastopati prve slovenske diletantke. Politična reakcija, ki je nastopila v petdesetih letih, je sicer zopet potisnila ženo nazaj v rodbinski krog, vendar se je takoj za Hausmannovo pojavila še druga pisateljica, katere ime bo ostalo ohranjeno v naši slovstveni zgodovini. To je bila visoko nadarjena Josipina Turnograjska, ki je napisala lepo število ertic in je bila do najnovejše dobe edina slovenska skladateljica. Moreči vpliv dr. L. Tomana in prezgodnja smrt sta prepredila, da bi ustvarila kaj večjega, vendar je vzbudil njen zglede mnogo ženskih src, ki so skušala dajati duška svojemu rodoljubju v skromnih pesemcah, ki jih beremo v »Novicah«, v Razlagovi »Zoric« ter Janežičevi »Bčeli« in »Glasniku«.

Obnovitev ustavnega življenja v šestdesetih letih je najugodnejše vplivala tudi na našo ženo, kar vidimo skoro iz vseh tedanjih slovenskih listov, v katerih so začele v vedno večji meri nastopati tudi žene kot pesnice in pisateljice, udeleževale so se intenzivno čitalniškega življenja kot pevke, deklamatorice in igralko in celo pri taborih so imele svojo vlogo. To je povzročila zlasti naraščajoča izobrazba žene, ki jo je dobila v Slomškovih nedeljskih šolah ter v samostanskih šolah, a pozneje tudi v posvetnih, kjer se pojavijo

tedaj prvič učiteljice. Iz šestdesetih let bo ostalo ohranjeno zlasti ime pesnice in pisateljice Lujize Pesjakove, hčerke Prešernovega šefa Crobatha, ki je polnih 30 let množila slovensko slovstvo.

Najlepše zatočišče so pa dobile tedanje pesnice in pisateljice z l. 1871. v Tomšičevem »Vrtcu«, ki je imel ravno v ženskah najpridnejše podpiralke. Kmalu za ustanovitvijo »Vrtca« se je pojavil na slovstvenem polju tudi najmočnejši ženski slovstveni talent preteklega stoletja, t. j. Pavlina Pajkova, ki je v svojem, skoro tridesetletnem slovstvenem delu ustvarila lepo vrsto povesti, novel in romanov, ki so še danes jako priljubljeni med našim ljudstvom. Da se je v vedno večji meri uveljavljala slovenska žena tudi v ostalih panogah javnega in prosvetnega življenja, je umevno samo po sebi.

Dočim je bil to v veliki meri še rod samoukinj, je pa dorastel proti koncu stoletja že nov, ki je imel priliko dobiti znatno osnovno izobrazbo v lepem šolstvu, ki smo si ga ustvarili v drugi polovici preteklega stoletja. Kako ugoden vpliv je imelo to na našo ženo, vidimo iz tega, da so si ustvarile pod vodstvom pisateljice Marice Nadliškove in pozneje Ivanke Anžič-Klemenčičeve že celo svoje glasilo »Slovenka« in tudi prve ženske organizacije so začele nastajati že okrog l. 1900. Močni novi ženski slovstveni talenti (Zofka Kvedrova, Vida Jerajeva, Ljudmila Poljančeva, Lea Faturjeva, Marija Kmetova itd.) so se krepko uveljavili v naši lepi literaturi, v naši upodablajoči umetnosti (Kobilca, Šantlova, Bulovčeva itd.), v naši gledališki umetnosti (Danilova, Borštnikova, Polakova, Nigrinova itd.) in zadnje čase celo v našem mladem znanstvu (dr. Piskernikova, dr. Pevčeva, dr. Simenčeva itd.). Skratka, v vseh panogah naše slovenske kulture se vedno uspešneje uveljavlja tudi naša žena, a mlada slovenska univerza v Ljubljani, ki ima tudi prav lepo število slušateljic, nam bo gotovo vzgojila še nove delavke na vseh poljih.

Vzporedno s to vrhno plastjo slovenskega ženstva so pa korakale tudi naše kmetiške in delavske žene in dekleta. Analfabetk skoro niti nimamo več, najrazličnejši listi gredo v tisočih in tisočih izvodih med kmetiško in delavsko ženstvo,

ki je organizirano v par tisoč nabožnih, prosvetnih, orliških in drugih organizacijah. Gre le še za to, da si pribori tudi vse politične pravice. Da se narod s tako zavednim, umsko, moralno in fizično tako visoko stoječim ženstvom, kakor je naše slovensko, nima bati za svojo prihodnost, je razumljivo. —ec.

Naročajte SLOVENCA!

Knjižgoveznica R. T. D.

v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 6/II.

priporoča

p. n. trgovcem s papirjem svojo veliko zalogo vsakovrstnih poslovnih knjig.

Črtanje

knjig po osebni želji, kakor tudi vezava, se izvrši v najkrajšem času ter po zmernih cenah.